

Методологія дослідження процесів трансформації економічних систем у сучасних теоріях

Виявлено методологічні підходи до пізнання закономірностей трансформації економічних систем. Визначено особливості системного, еволюційного та інституційного підходів до аналізу системних перетворень. Обґрунтовано необхідність урахування національної специфіки соціально-економічних систем при формуванні певного типу інституційних структур.

Ключові слова: економічна система, трансформація, системний підхід, еволюційний підхід, інституційний підхід.

Постановка проблеми. Проблема еволюції, чинників та логіки становлення і розвитку економічних систем суспільства є однією з найбільш актуальних у сучасній економічній теорії. Поліструктурність та поліваріантність розвитку національних економічних систем, ускладнення практичних завдань їх трансформації зумовлюють необхідність адекватних змін у методології сучасної економічної теорії. Сама економічна практика породжує зміну існуючих теоретичних концепцій, трансформуює теоретичні парадигми, зокрема, економічної діяльності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Значний внесок у розвиток теорії та методології економічних трансформацій зробили Л. Абалкін, О. Ананьїн, В. Базилевич, Л. Бальцерович, О. Бузгалін, А. Гальчинський, В. Геєць, П. Єщенко, Ю. Зайцев, В. Іноземцев, А. Колганов, Я. Корнаї, П. Леоненко, Ю. Ольсевич, А. Ослунд, В. Савчук, Дж. Стігліц, А. Чухно та ін.

Внутрішні системні трансформації відбуваються в усіх країнах світу. Трансформаційна економіка, за визначенням В. Геєця, передбачає зміну структури економіки й створення нових форм розвитку [1]. Причому, трансформація не зводиться лише до ринкових реформ, а має комплексний характер, включаючи перетворення у політичній, інституціональній та культурній сферах, що синхронізуються між собою у просторі й часі.

На сучасному етапі розвитку економічних систем виділяють різні форми трансформацій. Так, згідно з результатами численних досліджень відмінною рисою економічного розвитку на сучасному етапі є висунення на перший план процесів постіндустріальної трансформації. На думку В. Іноземцева, лідируюче місце у світовій економіці ХХІ ст., безсумнівно, буде належати постіндустріальній господарській системі. Найбільш явним наслідком її становлення в розвинутих західних країнах, починаючи із середини 70-х рр. ХХ ст., є формування нового міжнародного порядку, що характеризується, перш за все, поглибленням і розширенням диспропорцій у розвитку між постіндустріальними та іншими країнами світу [2, 3]. Відповідно

Кирилюк Євгеній Миколайович, кандидат економічних наук, доцент, докторант кафедри політекономії обліково-економічних факультетів ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»; Процаликіна Аліна Миколаївна, кандидат економічних наук, викладач кафедри економічної теорії та міжнародної економіки Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького.

дослідження довгострокової перспективи розвитку країн є продуктивним у першу чергу в рамках процесу постіндустріальної трансформації.

Для уникнення неправильних висновків важливе значення має дослідження ступеня масштабності трансформаційного процесу, який відбувається в економічних системах. Еволюція економічних систем може відбуватися за рахунок поєднання декількох типів трансформацій: функціональних (внутрішньосистемних); системних і міжсистемних. Тому при дослідженні закономірностей постіндустріальних змін не можна не враховувати їх тісний взаємозв'язок із надсистемними глобальними трансформаціями.

Незважаючи на посилення уваги до досліджень проблеми системних трансформацій, більшість наукових досліджень мають практичну спрямованість. Водночас недостатньо уваги приділено питанням удосконалення методологічного апарату досліджень трансформації економічних систем, що й визначає актуальність піднятої тематики.

Метою наукової статті є обґрунтування методології дослідження процесів трансформації економічних систем у сучасних економічних теоріях.

Виклад основного матеріалу. Результативність дослідження трансформації економічних систем, її чинників і наслідків, як і будь-якого іншого дослідження, визначається передусім процесами отримання, обробки, засвоєння та використання знань. Теоретичний рівень пізнання процесів трансформації пов'язаний передусім із використанням системного підходу. Принцип системності як невід'ємний елемент діалектичного методу дослідження органічно взаємозв'язаний із принципами розвитку, єдності й боротьби суперечностей, історизму тощо. Дослідження трансформації економічних систем базуються на комплексному застосуванні цих логічних принципів, кожен з яких групує навколо себе низку більш конкретних прийомів, правил, засобів пізнання.

Досліджувані об'єкти можна класифікувати так: найпростіший із них – окремий предмет як система; більш складний – система певного виду (наприклад, система економічних відносин) і предмет як її елемент; найскладніший – полісистемний комплекс – сукупна різнооб'єктна дійсність і предмет у контексті зовнішніх емпіричних умов його існування. Саме через систему явищ розкривається специфіка цього полісистемного комплексу на відміну від індивідуальної специфіки окремих предметів. Усе це має принципове значення для аналізу складних систем, у яких один і той самий об'єкт є елементом підсистем різного порядку. В подібних ситуаціях усі зазначені категоріальні параметри, виведені для однієї системи, можуть виявитись неприйнятними для іншої системи. Система явищ виявляється тією базовою одиницею, стосовно якої стає можливим встановлення конкретних законів на основі дослідження масовості та однорідності явищ.

На перший план висувається новий принцип пізнання, згідно з яким економічна система розглядається як поліцентрична надсистемна єдність, як складна нададитивна сукупність явищ. Основним змістом такого пізнання стають вже не стільки предмети чи підсистеми самі по собі, скільки їх взаємодія, баланс різноманітних факторів, процесів, тобто складний синтез знань про сукупність явищ, які не описуються єдиною однопорядковою системою законів.

Поняття «система» як універсальне позначення якісних одиниць різних порядків служить розвитку теоретичного пізнання, є необхідною гносеологічною рамкою аналізу об'єктивної дійсності та привносить у дослідження певну системоцентричну й поліцентричну програму вивчення. Системні характеристики є найбільш складними для розуміння і недоступними для безпосереднього спостереження, їх можна виявити лише

за допомогою наукового аналізу, що охоплює всю систему в цілому. Ще К. Маркс відзначав, що розвиток органічної системи у напрямку цілісності полягає саме у підпорядкуванні собі всіх елементів суспільства чи створенні на його базі елементів, яких не вистачає. Таким чином, система в ході історичного розвитку перетворюється в цілісність. Перетворення системи у таку цілісність утворює момент процесу її розвитку [3]. Методи «елементного аналізу» є специфічними й вузько направленими, методи якісного «аналізу цілісності» значно більше піддаються загальнонауковому узагальненню, мають більший ізоморфізм. Саме на основі аналізу якісно визначених цілісностей, пов'язаних певним чином, формується системний підхід. У певному розумінні системний підхід і є якісним аналізом цілісностей, одним із розділів сучасного якісного аналізу.

Системний підхід, на думку В. Кузьміна, дозволяє виявити деякі характерні риси феномену або фактора існування «змінних структур» [4] або, у сучасному розумінні, процесів трансформації систем. Кожна історично сформована конкретна суспільна структура під дією сил історичного прогресу перетворюється у нову системну цілісність. У цьому полягає суть феномену змінних структур: суспільство розвивається, якісно змінюючи свою внутрішню структуру. Системний підхід дозволяє виявити той факт, що суспільний розвиток відбувається за законами розширення і накопичення базових основ людської цивілізації. Соціально-історичний аналіз, фіксує суспільні структури, що змінюють одна одну, покликаний відзначати не лише факт заміни соціально-економічних організмів нижчих ступенів на більш розвинуті, але й сам момент спадкоємності, оскільки кожен ступінь розвитку робить свій певний внесок у «скарбничку» розвитку системи, в суспільно-історичний досвід, у розвиток культури й наукового знання.

Таким чином, системний підхід дозволяє досліднику виявити закономірність і типовий характер розвитку чи трансформації систем, у кінцевому підсумку – органічно поєднати структурний аналіз з конкретно-історичним підходом, більш ємно і точно відтворити картину досліджуваних процесів у всій різноманітності їх реальних проявів.

Особливу групу досліджень економічних систем та проблем їх трансформації становить системний аналіз зовнішньої взаємодії, оскільки усякий предмет залежить від зовнішніх умов існування. Усякі явища чи процеси є багатовимірними, вони можуть вивчатися з різних точок зору і в різних відношеннях, причому «багатовимірність» збільшується при дослідженні разом із чинниками, що їх формують та визначають. Таким чином, реально формується багатоаспектне бачення предмета: синтез диференційованого знання і об'єднання його в «систему знань».

Зміни соціально-економічних систем чи окремих їх блоків відбуваються безперервно. Ці зміни розрізняються за своєю глибиною (зрушення у кількісних характеристиках певних параметрів системи в рамках незмінної якості чи перехід до інших якісних станів), за інтенсивністю у часі та за характером (різні темпи й швидкість проходження змін, еволюційний чи революційний їх тип), за охопленням елементів системи (зміни стосуються окремих її ланок чи системи в цілому, тобто є локальними чи системними), за співвідношенням і значенням об'єктивних чи суб'єктивних факторів (унаслідок кумулятивних об'єктивних процесів чи свідомого реформування). Для детальнішого дослідження цих змін, а також урахування чинників зовнішнього середовища (соціально-економічної системи), системний метод повинен бути доповнений іншими специфічними методами. До них перш за все відносять еволюційний та інституційний підходи.

Еволюційний підхід дозволяє відображати економічний процес у його взаємозв'язку та взаємообумовленості із соціокультурною динамікою. Наприклад, Л. Абалкін наріжним каменем еволюційної економіки вважає «єдність віри та крові, культури й звичаїв населення, системи норм і установ, закладених природою і законами суспільства» [5]. Об'єктами аналізу можуть бути інституції, інститути, макропопуляції, інформація тощо.

У центрі уваги представників еволюційної теорії знаходяться довгострокові поступальні зміни економічної системи. Вони досліджували вплив поведінкових факторів на встановлення ринкової рівноваги, вплив НТП на структуру економіки та її зростання з урахуванням динамічних змін різних показників. Нерівномірність економічних змін, наявність кризових явищ і водночас необхідність послідовної зміни етапів розвитку економіки для забезпечення її еволюції довели обґрунтованість застосування моделей біологічної еволюції та теорії адаптивних систем до пояснення змін економічних систем. Саме ці моделі є методологічною основою еволюційної теорії.

Однією з головних категорій в еволюційній теорії є «рутини», що мають таку ж роль в економіці, як гени в біології. «Рутинами» є характерні ознаки тих об'єктів, на основі яких створюються нові. Таким чином, майбутні об'єкти будуть мати певні характеристики й можливі варіанти поведінки тих систем, на базі яких вони були створені. Такий підхід дозволяє прогнозувати можливі варіанти розвитку нових явищ і формувати певні рішення щодо вирішення проблем, що виникають.

Значний внесок у розвиток еволюційної теорії зробили Р. Нельсон та С. Вінтер [6]. Вчені використовували імітаційні комп'ютерні моделі, що дали змогу, на основі емпіричних даних, отримати більш точні результати, ніж при використанні традиційних аналітичних методів. Створена ними модель з двома технологіями дозволяє визначити, яким чином нова технологія замінює попередню та як це впливає на зміни в економічній системі. Моделі технологічної дифузії спрямовані перш за все на пояснення відмінностей в економічному розвитку країн. Там, де використовуються нові технології – виробництво зростає, а в секторах із застарілими технологіями – скорочується. Це дає змогу визначити перспективи розвитку економіки.

Розвинули еволюційну теорію Л. Соете, Р. Тернер [7] та ін. Вони відмовляються від припущення про стохастичний характер технологій, а визначають множину технологічних способів як задану. Але при цьому технології з часом можуть змінюватися різними темпами. У результаті досліджень науковці виявили, що в разі високої рентабельності технологій зростають темпи науково-технічного прогресу й економічного зростання в цілому; аргументували зв'язок між економічним зростанням і технологічною дифузією та зробили висновок, що НТП по-різному впливає на розвиток різних галузей, що й зумовлює структурні зміни в економіці.

У міру історичного розвитку економічної системи підкреслюється поступове накопичення змін і генерування нових властивостей. Економічні процеси розглядаються як невідворотні у часі. Розгортання економічного процесу супроводжується якісними змінами його суб'єктів (наприклад, фірма, здійснюючи продаж своєї продукції, у кінці цього процесу набуває інших рис через накопичення виробничого й комерційного досвіду).

Таким чином, можна стверджувати, що еволюційна економіка на основі своєї надмірної детермінації та пріоритету цілого над частинами (принцип «холізму») є адекватною при вивченні складних (з точки зору кількості учасників, мотивації тощо) об'єктів, якими є національні економічні системи.

Інституційний підхід досліджує перехідні процеси й трансформацію як природну динаміку інституційних рамок, що змінюються під впливом внутрішніх і зовнішніх чинників. Якісні зміни інституційних рамок, як правило, відбуваються в умовах кризи, надзвичайних ситуацій, коли витрати на інституційне будівництво та заміну існуючих норм і правил різко знижуються (унаслідок втрати адекватності й авторитету старими нормами). При цьому кожна інституційна форма має довести свою сумісність із конкретними завданнями економічного відтворення.

Сутність інституційних трансформацій розкривається через розуміння таких питань: 1) стабільність інституційних характеристик; 2) джерела трансформацій; 3) діюча сила трансформацій; 4) напрям трансформацій [8]. Трансформація соціально-економічних, економічних систем із позицій інституційного підходу представлена зміною порядку системи. Розвиток системи прирівнюється до змін її інституційної структури. З точки зору теорії систем це досить об'єктивний підхід, оскільки зміна структури обумовлює зміну системи. Тому це обґрунтований методологічний прийом для спрощення завдань дослідження і управління реальними процесами трансформації соціально-економічних систем. Проблема полягає лише в точності побудови необхідної структури системи, оскільки навіть незначні, на перший погляд, відхилення можуть привести до її видозміни.

Розвиток економічної системи може відбуватися шляхом подолання інституційної кризи, чинниками якої можуть бути порушення оптимального співвідношення між координуючою та розподільною функціями інституційної системи, розвиток суспільного поділу праці, інтенсифікація і розширення обміну, зміни потреб та інтересів суб'єктів. В умовах кризи виникає інституційний вакуум – норми й правила через неадекватність сучасності ігноруються. Розширюються неформальні рамки спілкування, різноманітні та локальні інституції, подвійні стандарти поведінки (для своїх і для чужих), спостерігається активізація метаконкуренції (конкуренції між інституціями, інститутами). У результаті збільшується різноманітність інституційних рамок, розмиваються структура й межі інституційного середовища, посилюючи його неоднорідність.

Новий інституційний порядок формується при масовому поширенні та домінуванні адекватних правил і норм. Формування нових інституційних рамок може відбуватися різними шляхами: через поширення домінуючих неформальних правил на всю соціальну спільноту (легалізація неформальних правил) або на вузьке коло «потрібних людей» (формування мафіозних структур), через імпорт інституцій з інших країн або за рахунок інституційного будівництва за іншою моделлю (теоретично обґрунтованою чи історично відновленою). Вибір визначається поточними домінуючими інтересами, розподілом «переговорної сили сторін» та інерційністю інституційного розвитку, обумовленого ідеологією, раціональними традиціями, стереотипами поведінки, домінуванням неформальних норм.

Нова інституційна структура закріплюється шляхом відповідного перерозподілу й специфікації прав власності, при цьому виникає реальна загроза затвердження асиметричного розподілу на користь тих, хто знаходиться в привілейованому становищі. У результаті підриваються стимули до продуктивної діяльності як у «переможців», так і «переможених». Така ситуація формує стимули до перерозподілу ресурсів, сприяє наростанню інституційної нестійкості та формуванню ретроорієнтованої поведінки.

Системна інституційна трансформація, що має масштабний, якісний, революційний характер, змінює стереотипи поведінки й частину неформальних норм, можлива лише під тиском зовнішнього середовища або при накопиченні трансформуючої соціальної енергії – як наслідку жорсткості інституційної структури, її стійкості до різного роду впливів, нездатності сприймати сигнали до незначних деструктивних змін.

Загалом при всій продуктивності інституційного підходу в дослідженні неоднорідних економічних систем він не дає можливості визначити загальні тенденції розвитку усєї інституційної системи, тому її глобальні перетворення усвідомлюються переважно постфактум. Д. Норт відзначає складність створення «моделі економічних змін», оскільки це «потребує розроблення цілої теоретичної системи» [9]. Він вказує на своєрідність, неповторність національних економічних систем. Підкреслюючи значення інституційної теорії для сучасного економічного аналізу, він відмічає, що «інституційні зміни визначають те, як суспільства розвиваються в часі та яким чином є ключем до розуміння історичних змін» [9], а також що «кожна економічна (і політична) модель відповідає чітко визначеному набору інституційних обмежень. Ці набори радикально відрізняються один від одного і в часовому розрізі, і при порівнянні економік різних країн. Зміст кожної моделі залежить від конкретних інституцій, і в багатьох випадках моделі дуже чутливі до змін інституційних обмежень. Правильне уявлення щодо цих обмежень має велике значення і для розвитку економічної теорії, і для вирішення політичних питань» [9]. Виявляючи причини недосконалості сучасної економічної теорії, Д. Норт ще раз підтверджує, що «ми занадто захоплені гіпотезами раціонального вибору й ефективного ринку, які затулили від нас питання неповноти інформації, складності оточуючого світу і суб'єктивного сприйняття зовнішнього середовища. Усі труднощі, пов'язані з парадигмою раціонального індивіда, можуть бути подолані завдяки усвідомленню складності людської мотивації і розумінню проблем переробки інформації» [9].

Згідно з теорією неінституціоналізму формальні інституції соціально-економічної системи в обов'язковому порядку мають відповідати неформальним інституціям суспільства. Інакше неминучими будуть втрати й економічні, і суспільні в першу чергу. Але висновки, до яких приходить ця теорія, є іншими. Формальні інституції не розглядаються як одна з ланок у взаємозв'язках рівнів і елементів системи, а наголошується на їх вирішальному значенні в суспільному розвитку. Тобто здійснюється обґрунтування абсолютної ефективності формальних інституцій сучасного демократичного суспільства. «Тільки зараз у соціалістичних країнах стали розуміти, що саме базова інституційна система цих країн є причиною поганого функціонування економіки, і тому намагаються взятись за завдання перебудови інституційної системи з метою створення нових стимулів, які, у свою чергу, повинні змусити організації стати на шлях зростання продуктивності. А що стосується «першого світу», то нам необхідно не тільки зрозуміти значущість загальної інституційної системи, яка забезпечувала і забезпечує зростання економіки, але й бачити наслідки сьогоднішніх, безперервно здійснюваних граничних змін у цій системі» [9].

Однак інституційна структура суспільства є вираженням специфіки його розвитку на кожному етапі еволюції. Тому своєрідність неформальних інституцій суспільства призводить до того, що його конкретно-історична структура зовсім не обов'язково повинна нагадувати, а тим більше бути копією чи зразком інституційних структур інших соціальних (соціально-економічних) систем. Формальне використання інституційного підходу при побудові інституційної структури, визнання абсолютної

ефективності певного типу структур для будь-якої соціальної системи свідчить про зневагу до національної специфіки соціально-економічної системи.

Важливість детального вивчення ролі неформальних інституцій в економіці зумовлюється необхідністю поглибленого дослідження процесів трансформації економічних систем, а особливо – у пострадянських країнах, у тому числі й Україні. Всі інституції – офіційні й неофіційні – змінюються, що зумовлює зміни у варіантах вибору як окремих індивідів та інститутів влади, так і суспільства загалом. Офіційні правила (наприклад, земельний кодекс) можуть бути змінені, тобто впроваджені одночасно внаслідок політичного рішення, тоді як неофіційні інституції (традиції та людські звичаї) набагато менше піддаються цілеспрямованому впливу [10]. Пострадянські країни не мали хоч якого-небудь потенціалу неформальних інституцій, що міг би сприяти ринковим трансформаціям. Це й зумовило значні негативні наслідки ринкових перетворень у цих країнах.

Висновки й перспективи подальших досліджень. Новизна й популярність інституційного підходу зумовили буденність, звичність тверджень про те, що зміна, трансформація економічних систем уможливується шляхом певних заданих перетворень інституцій та інститутів, а правильний підхід до інституціоналізації суспільства забезпечує його ефективний розвиток. Таким чином, очевидно є обмеженість інституційного підходу щодо цілей конструювання інституційних структур національних економічних систем з урахуванням їх особливостей. При вирішенні проблем трансформації конкретної національної економічної системи не потрібно обмежуватися лише цим підходом. Він, як і будь-який інший окремо взятий методологічний підхід, що використовується сучасними теоріями, потребує відповідного коригування з урахуванням економічної та неекономічної специфіки системи. Як відзначає Д. Норт, інституції у суспільстві мають бути співвимірними. Якщо формальні інституції недостатньо або зовсім не відповідають певним неформальним інституціям, які відрізняються інерційністю, консервативністю, то «легітимність» системи правил буде порушеною.

Неоінституціоналісти роблять висновок, що внутрішні зміни економічної системи (зміни елементів системи та її структури) є наслідком її реакції на зовнішні впливи у вигляді зміни інституцій. Однак ця реакція пов'язана з безперервним відбором найбільш прийнятних форм та інституцій, їх удосконаленням самою системою. Згідно з твердженням Г. Мюрдаля [11] завдяки процесу взаємодії уся система отримує імпульс до розвитку в напрямку початкових змін, однак цей імпульс, у свою чергу, генерує подальші зміни системи. Імпульсом для розвитку є мотивація, підключення внутрішніх механізмів самоорганізації системи. Однак мотивацію економічних суб'єктів не можна зводити лише до економічного інтересу – це певна суспільна форма національної свідомості. Відповідно не всяка мотивація може бути прийнята з боку суспільства (як, наприклад, не всі форми приватизації можуть бути прийнятні). Якщо нетрадиційні інституції прийняті й, таким чином, доповнюють традиційні інституції, то в такому випадку подібні інституційні перетворення будуть мати успіх (як це було, наприклад, у Китаї, Польщі, Чехії, прибалтійських країнах). В іншому випадку такі перетворення будуть деструктивними.

Поліструктурність та поліваріантність розвитку національних економічних систем, ускладнення практичних завдань їх трансформації зумовлюють доцільність предметнішого осмислення проблеми міждисциплінарних зв'язків економічної теорії з іншими суспільними та природничими науками. Існує необхідність подальших

наукових пошуків у напрямку ґрунтовнішого застосування методології синергетичного підходу в дослідженнях процесів трансформації економічних систем.

1. *Трансформація моделі економіки України (ідеологія, протиріччя, перспективи)* : монографія ; За ред. В. М. Геєця. – К.: Логос, 1999. – 500 с.
2. *Иноземцев В.* Парадоксы постиндустриальной экономики / В. Иноземцев // *Мировая экономика и международные отношения.* – 2000. – № 3. – С. 3–11.
3. *Маркс К.* Твори [Переклад] / К. Маркс, Ф. Энгельс ; 2-ге вид. – К.: Вид.-во політ. літ.-ри України, 1958. – Т. 46: Економічні рукописи 1857–1859 років. Частина перша. – 1971. – 559 с.
4. *Кузьмин В. П.* Принцип системности в теории и методологии К. Маркса / В. П. Кузьмин. ; 2-е изд. – М.: Политиздат, 1980. – 312 с.
5. *Абалкин Л. И.* Эволюционная экономика в системе переосмысления базовых основ обществоведения / Л. И. Абалкин // *Эволюционная экономика и «мэйнстрим».* – М.: Наука, 2000. – 222 с.
6. *Нельсон Р.* Эволюционная теория экономических изменений / Р. Нельсон, С. Уинтер; пер. с англ. – М.: Дело, 2002. – 536 с.
7. *Soete L.* Technology diffusion and the rate of technical change / L. Soete, R. Terner // *The Economic Journal.* – 1984. – Vol. 94. – P. 612–623.
8. *Трансформаційна економіка* : навч. посіб. / [Савчук В.С., Зайцев Ю.К., Малий І. Й. та ін.] ; / В. С. Савчук (ред.), Ю. К. Зайцев (ред.). – К.: КНЕУ, 2006. – 612 с.
9. *Норт Д.* Институты, институциональные изменения и функционирование экономики / Д. Норт; пер. с англ. А. Н. Нестеренко; предисл. и науч. ред. Б. З. Мильнера. – М.: Начала, 1997. – 180 с.
10. *Кілієвич О.* Мікроекономіка для аналізу державної політики : підручник / О. Кілієвич, О. Мертенс. – К.: Вид-во Соломії Павличко „Основи”, 2005. – 655 с.
11. *Myrdal G.* Value in Social Theory: A Selection of Essays on Methodology / Gunnar Myrdal. – London: Routledge and Kegan Paul, 1958. – 332 p.

Отримано 09.06.2011 р.

Е. Н. Кирилюк, А. Н. Прошалькина
Методология исследования процессов трансформации
экономических систем в современных теориях

Выявлены методологические подходы к исследованию трансформации экономических систем. Определены особенности системного, эволюционного, институционального подходов к анализу системных преобразований. Обоснована необходимость учета национальной специфики социально-экономических систем при формировании определенного типа институциональных структур.

Ключевые слова: экономическая система, трансформация, системный подход, эволюционный подход, институциональный подход.

Ye. M. Kyrylyk, A. M. Proshalykina
Methodology of economic systems transformation processes research in modern theories

The methodological approaches near determination of system transformations are defined. The features of system, evolutionary, institutional approaches near the analysis of system transformations are certain. The necessity of taking into account of national specific of the socio-economic systems at institutional structures certain types forming is reasonable.

Keywords: economic system, transformation, systems approach, evolutionary approach, institutional approach.